

ФЛОР БЕЛКОВ

ПОЛОВИН СЕКУНДА

Превод от руски: Маргарита Златарова, 1976

chitanka.info

ПРОЛОГ

— Да ви наля ли чай? Изпийте една чашка, докато дойде Дмитрий Иванович. Той никога не оставя човека да си поседи спокойно...

— Благодаря, Ана Василевна, налейте ми, ако обичате.

Ана Василевна напълни чашката с ароматен чай и ми я подаде. Протегнах ръка и...

ПРЕДЛОЖЕНИЕТО НА ТАЙНСТВЕНИЯ НЕПОЗНАТ

... Изведнаж започна да вее вятър, заваля дъжд. Станах от пейката и се отправих към тролейбусната спирка. Мъжът, седнал на другия край на пейката, също се надигна и тръгна след мен.

— Развали се времето... — чух зад себе си.

— Да, разваля се, а каква хубава вечер беше...

Тръгнахме заедно.

— Знаете ли... Вие сте ми много необходим. Извинявайте за безцеремонността — гласът на непознатия звучеше глухо и неуверено. Спрях и го погледнах, без да зная какво да отговоря.

— Да, много ми трябва. Сега ще ви обясня. Вие навярно четете научна фантастика? В много от нейните сюжети главният герой е създател на някаква невероятна машина и се нуждае от събеседник. Нали трябва да разкаже някому за своето изобретение. Представете си, че аз се намирам в същото положение. Но вие сте ми необходим не като събеседник, а като свидетел, който да потвърди всичко видяно. Можете да станете очевидец на невероятни събития. Живея съвсем близо и ще ви отнема не повече от двадесет минути.

... Вечер, тъмна алея в парка, тайнствените думи на непознатия, всичко това ме настройваше романтично. А ако е някакъв мистификатор? Или е изобретател, който иска да излее душата си, като демонстрира незавършен модел на „вечен двигател“? Впрочем какво рискувам? Двадесет минути от времето си.

Дъждът се засилваше. Ускорихме крачките си и се отправихме към голяма мрачна къща.

— Имам към вас изрична молба — каза непознатият. — Не затваряйте след себе си нито една врата.

„Започва!“ — помислих аз и обещавайки да изпълня поръчението, в същия миг затворих след себе си външната врата. Странният човек се върна и я отвори широко.

— Извинете... Не предполагам, че вашата молба се отнася и до външната врата...

— Всички без изключение — натъртено потвърди моят спътник.

Оставяхме по пътя си отворени всички врати. Влязохме в голяма светла зала. В средата ѝ се намираше някаква машина. Вентилатор с гигантски размери, приличен на вятърна мелница, беше обкръжен от огромни токоизправители, бобини, кондензатори. Всичко това бе омотано с безброй цветни жици. До него имаше мощен електрически двигател. Целият агрегат с вентилатора, двигателя и електрозахранването се скриваше под огромен прозрачен похлупак, висок три метра. Цилиндричната част на похлупака постепенно преминаваше в сфера, в центъра на която, най-горе, стърчеше метален връх, увенчан с кристална топка. Около входната врата бе монтирано разпределително табло с много уреди, а пред него — малък пулт и огнеупорен шкаф.

Моят водач извади от шкафа два леки скафандъра, бързо надяна единия, сложи на гърба си бутилка със сгъстен въздух и ми помогна да направя същото. После стопанинът на чудната лаборатория седна пред пулта и манипулирайки с бутоните, пусна електрическия двигател. Характерният звук на работещ двигател проникна в шлема ми. Перките на вентилатора се завъртяха и се сляха в кръг. Стрелките на часовника на разпределителното табло показваха 8 часа.

Внезапно звукът от работещия двигател рязко се измени. Стана по-мелодичен, бързо премина в свирене и отскочи на най-високата нота. Стори ми се, че внезапно оглушах. Настъпи пълна тишина. Часовникът показваше 8 часа и 2 минути.

Сега двигателят работеше съвсем безшумно. Перките на вентилатора святаха в многоцветни багри. Минаха няколко минути. Моят тайнствен стопанин наблюдаваше уредите. Нищо интересно не се случваше. Започна да ми дотяга от мъчителното очакване. Погледнах часовника. Странно! Той както и преди показваше 8 часа и 2 минути. Стрелките явно стояха на едно място.

— Часовникът се е повредил, стрелките са спрели — казах аз.

— Часовникът е в ред — отговори непознатият. — Времето е спряло.

ЗАГАДКАТА НА ОТВОРЕНИТЕ ВРАТИ

Какво е това — шега? Но непознатият явно не се шегуваше. Той продължаваше да работи съсредоточено с уредите. Пожелах да погледна часовника си, който бях оставил на масичката, докато обличах скафандъра. Но не успях да го взема. Часовникът заедно с каишката, кой знае защо, бяха плътно прилепнали за масата. Неговите стрелки също показваха 8 часа и 2 минути...

Почувствувах на рамото си нечия ръка и се обърнах. Величествената поза на моя хазяин ми напомняше капитан Немо, владетелят на „Наутилиус“. С жест ми предложи да го последвам.

Тогава ми стана ясно какъв беше смисълът на повелята за вратите. Излизайки от лабораторията, исках по навик да затворя вратата след себе си. Тя не помръдна. Със същия успех можех да се опитам да мръдна стена от мястото ѝ или разпределителното табло, завинтено на пода. Ако вратата беше затворена, никакви сили в света не биха могли да я помръднат. Невидима, тайнствена сила я държеше здраво.

Но трябваше да догоня моя спътник. Затичах се и неочаквано докоснах с коляно крилото на следващата врата. Ударът беше така осезаем, като че бях ритнал чугунен пън, но вратата дори не се поклати. Търкайки удареното си коляно, изскочих на улицата.

МАНЕКЕНИ НА КРЪСТОПЪТЯ

Улицата, по която вървахме, беше безлюдна. Минахме покрай идващ насреща тролейбус. Всъщност тролейбусът не се движеше. Пътниците спокойно седяха по местата си, водачът държеше волана и гледаше напред, щангите докосваха жиците, но тролейбусът стоеше на едно място.

Недалече от него бе замрял автомобил. Шофьорът седеше зад волана и също внимателно гледаше напред. Прилоша ми от странната гледка. Прозорците на къщите бяха осветени. Сияеха светлинните реклами. До самия кръстопът настигнахме човек... Това беше първият минувач, ако можеше така да го нарека, когото видяхме на улицата. Той не вървеше, а само създаваше илюзия, че се движи. Цялата му фигура изразяваше движение. Но този порив бе вкаменен.

Кръстопътят буквално гъмжеше от такива минувачи. Всички те бързаха занякъде, останали на мястото си. На павилиона за захарни изделия неподвижен продавач подаваше на някаква жена бисквити, а жената беше замръзнала, мушнала ръка в чантата си, за да плати.

Позите на хората бяха съвсем неустойчиви, противоречащи на всички закони на равновесието. Изразът по лицата им не се изменяше. Едни се усмихваха, други бяха намръщени, трети беззвучно говореха нещо. При това лицата им бяха неподвижни като маски. Мъртво царство на восъчни фигури, подредени сред майсторски изработени декори, представляващи кръстовища на голям град...

„ВЪЗНАГРАЖДЕНИЕ“ ЗА ЛЮБОПИТСТВОТО

Угнетен от страшното зрелище, не издържах и завиках по микрофона:

— Ей, какво става тук? Какво се е случило с тези хора?

— Почакайте малко. Като снемем скафандрите, ще ви обясня подробно. Сега не трябва да говорим много, ще увеличим разхода на въздух. Накратко: моят генератор излъчва вълна, която спира времето. Вълната се разпространява със скорост 5 километра в час. В лабораторията времето е спряло в 8 часа и 2 минути. Тук то е спряло в 8 часа и 7 минути. Погледнете часовника на ъгъла. Само ние двамата с вас съществуваме в движещото се време, защитени от скафандрите. Вие виждате фиксиран миг. Всичко, което може да се движи, да изменя положението си в пространството, сега е неподвижно. Дори дъждовните капки биха спрели във въздуха, превръщайки се в непроходима преграда за нас. Успях да осъществя знаменития „парадокс на времето“. Ако при големите скорости може само да се забави ходът на времето, то аз сполучих да спра времето съвсем. Вие сте първият свидетел на това явление. А сега да побързаме към лабораторията.

Тръгнахме обратно. Нищо не се бе изменило по нашия път. И мъжът, скован на мястото си, автомобилът, тролейбусът — всичко беше както преди. В лабораторията също нямаше промяна. Лампите светеха ярко, перките на вентилатора се въртяха беззвучно.

Непознатият се приближи към таблото, после към пулта и отново се хвърли към таблото. Крачките му се ускориха. Нещо се бе случило...

— Повредил се е автоматът, няма да проработи, а въздухът ни се свършва — чух разтревожения му глас. — Помогнете ми да се кача горе. Още има надежда. Трябва да стигна до излъчителя...

Започна акробатичен номер. Покачих непознатия на прозрачния похлупак, а той, обхванал изпъкналата повърхност, се опита да се

покатери нагоре. Не можехме да използваме нито стълба, нито въже. Тяхното време беше спряло, нямаше смисъл да се опитваме да ги движим в пространството.

С неимоверни усилия, проснал цялото си тяло на изпъкналата повърхност на гладкия похлупак, моят учен хазяин пълзеше сантиметър по сантиметър по шпила. Оставах няколко метра до целта. Не успях да се задържа, плъзна се надолу и се строполи на пода от триметрова височина. Шлемът посрещна основния удар и изпраця. Непознатият скочи на крака и в същия миг замръзна на мястото си. Сега той беше извън времето. Вълната, която спираше времето, беше проникнала в скафандъра през пукнатината на шлема.

Изтичах към него, за да му помогна, но пред мен стоеше вкаменен паметник с разперени ръце и замръзнал поглед в отворените безумни очи. Така останах сам, сам сред неразбираемите машини и уреди... Ето възнаграждението за излишната доверчивост!

А *мое* време си течеше и скоро почувствувах недостиг на въздух. Започнах да дишам все по-трудно. Притъмня ми пред очите, изгубих съзнание.

... Като се опомних, видях непознатия надвесен над мен. Шлемът му бе снет, а и моят се търкаляше някъде около мен. Дишах с пълни гърди. В лабораторията цареше полумрак въпреки запаленото джобно фенерче. Часовникът на таблото показваше 8 часа и 4 минути — вече работеше.

— Както виждате, всичко свърши благополучно — каза непознатият.

— Кой спря машината? — попитах аз.

— Сама. Вълната е стигнала до градската електростанция, нейните агрегати са спрели. Прекратило се е токозахранването и е прекъснало моя двигател. Успях навреме да сменя шлема ви. Бяхте в безсъзнание. Въздухът в бутилката беше почти изчерпан.

Така преживях обещаното „невероятно събитие“. Непознатият не излъга: от момента, кога го излязох ме от парка, бяха минали всичко на всичко 19 минути. Поне по моя часовник.

КРАЯТ НА ПРОЛОГА

... поех чашката.

Но вместо да благодаря на любезната домакиня, аз смаяно се огледах, сякаш току-що се бях събудил. Това пък какво беше? Къде се дяна тайнственият непознат, къде изчезна лабораторията, защо отново седя на масата и държа в ръката си чаша чай?

Ана Василевна ме погледна учудена, но изведнаж се сети за нещо и се усмихна.

— Пак Митя... — промърмори тя.

В това време влезе Дмитрий Иванович. Той внимателно ме изгледа.

— Имам предложение: като си изпиете чая, ще се извиним на Ана Василевна и ще отидем в моя кабинет — каза той.

„СПРЯЛОТО ВРЕМЕ“ №48

— А сега ми разкажете подробно какво се случи с вас за тази половин секунда, докато вие поемахте чашката от ръката на Ана Василевна. Почакайте само да включа магнитофона.

Разказах всичко, както си беше. Дмитрий Иванович изключи магнитофона, извади ролката и като седна по-удобно, хитро се усмихна.

— Преди всичко трябва да ви се извиня — каза той, — че направих експеримента, без да ви поискам разрешение. Но всъщност вие сте дошли за това... Този експеримент, както е установено от лекарска комисия, е свършено безвреден. В нашата лаборатория сме провели множество подобни опити. Няма да ви досаждам с подробни обяснения, няма да ви разказвам това, което навярно знаете — как е устроен нашият мозък, що е сън и съновидение, как се разпространяват биотоковете в нашия организъм.

Ще ви обърна внимание на това, че сънищата, които ни се струват дълги, всъщност се мяркат за миг. И въпреки тяхната краткотрайност много от тях помним цял живот.

Вие бяхте приспан за много кратко време — 0,496 секунди, и във вашия мозък със специален апарат беше отправен импулс с честотата на вашите биотокове. В този импулс беше концентриран запис от програмата на целия сън.

Имаме няколко такива програми. За основа на фантастичната програма на вашия сън бе взета старата идея за спиране на времето. Сюжетът на моя сценарий е написан по мотиви на разказа на Уелс „Най-новият ускорител“ и разказа на Бъкнър „Когато спря времето“. В сценария са дадени само опорните точки на развитието на сюжета, канавата, по която като бродерия трябва да се напластят запаси от образи, впечатления, асоциации, с които разполага мозъкът ви въз основа на видно, чуто, прочетено и, разбира се, преживяно.

Например в описанието на похлупака при вас фигурира прозрачното, неуловимо за окото вещество. Това е влияние от

прочетеното някога от вас описание на един от детайлите на машината на времето на Уелс. Скованият омнибус от „Най-новият ускорител“ в съня ви се е превърнал в неподвижен тролейбус.

Вашият разказ е много обикновен. Други на тази тема дават доста украсено изложение. В нашата филмотека имаме четиридесет и седем записа на импулсивния сън „Спрялото време“. Вашият запис е четиридесет и осмият. Всички те се отличават един от друг като четиридесет и осем етюда, нарисувани от различни художници по една и съща натура.

— Кажете, Дмитрий Иванович — попитах аз, — а ако вашият обект на опита с импулсивен сън е човек, който нищо не е чел, от нищо не се интересува? Ако той е без никакво въображение. Един от тези хора, за които кръгът на интересите се ограничава в пиене, игра на карти, модни танци, с една дума — пошъл, нищожен човек. Какво би станало тогава?

— Знаете ли, драги, че наслаждението, което изпитваме от произведенията на изкуството, е също творчески процес. И зрителят, и читателят, и слушателят винаги активно участвуват в творческия процес, в който ги повличат художниците, композиторите, писателите. А такъв примитивен човек, за когото вие казвате, може ли да се наслаждава на музиката на Шопен, Чайковски, от картините на Сезан и Врубел? Разбира се, с такъв човек нищо няма да се случи...

Публикувано във вестник „Орбита“, брой 11/1976 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.